

THE RELATIONSHIP CATEGORIES

The paper analyzed the characteristics of administrative and legal mechanism for external security of the state and a separate economic entity. It was determined the value of foreign security and its individual elements in the structure of economic security. Were the features of the administrative and legal regulation of external security and its administrative and legal support. The author's statements were studied concepts.

Keywords: *economic security, external security, import safety, export security, administrative and legal regulation, administrative and legal support*

УДК 346.91 (477)

Н. В. Іванюта

ПРАВО НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЗОВУ В ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

У науковій статті досліджено питання щодо змісту права осіб, які приймають участь в забезпеченні позову, а саме особливостей повноважень, обов'язків та заборонностей, встановлених правовими нормами. Визначено склад осіб, які можуть реалізувати право на забезпечення позову в господарському судочинстві, до якого відносяться сторони, прокурор, треті особи та господарський суд. Визначено межі правоможності третіх осіб, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, встановлено, що вони є повноправними суб'єктами забезпечення позову та мають права, які є спільними для обох сторін, крім тих, якими наділені лише позивач або відповідач. Зазначено особливість реалізації права на забезпечення позову відповідачем у випадку пред'явлення зустрічної позовної заяви. Проаналізовано діяльність господарських судів в межах втілення права на ініціювання забезпечення позову. Визначена доцільність з метою мінімізації зловживанням процесуальними правами обмежити застосування забезпечення позову стосовно окремих видів зустрічних позовів. Зазначена можливість підвищення міри забезпечення реалізації принципу диспозитивності у господарському судочинстві шляхом виключення господарського суду з переліку носіїв (суб'єктів) права на забезпечення позову. Наголошено на необхідності удосконалення правових гарантій реалізації прав у процесі забезпечення позову. Визначено необхідність запровадження процесуальної конструкції для забезпечення відшкодування можливих для відповідача збитків у результаті забезпечення позову. Запропоновано введення в обіг нової категорії «зустрічне забезпечення».

Ключові слова: *забезпечення позову, заходи до забезпечення позову, позивач, відповідач, третя особа, господарський суд.*

Постановка проблеми. Для дослідження забезпечення позову важливим є визначення обсягу прав осіб, які є його повноправними суб'єктами. Таке визначення є необхідним як для теоретичного розуміння забезпечення позову, так і для його практичної реалізації у правозастосовній діяльності.

Деякими авторами зазначається, що однією з істотних умов подання клопотання про застосування заходів до забезпечення позову є його подача належним суб'єктом [1, с. 86]. Так, М.С.Шакар'ян стверджує, що з'ясування питання, хто є суб'єктом права, має важливе значення, тому що дозволяє з точністю визначати адресат правової норми та обсяг прав і обов'язків усіх можливих суб'єктів права, їх правовий статус [2, с. 33].

Відповідно до статті 66 Господарського процесуального кодексу України (далі - ГПК) заходи до забезпечення позову застосовуються господарським судом за заявою

сторони, прокурора чи його заступника, який подав позов, або з ініціативи господарського суду як гарантія реального виконання рішення суду. Господарським судам слід мати на увазі, що перелік осіб, які мають право порушувати питання про забезпечення позову, наведений у ст.66 ГПК, є вичерпним [3].

Однак, таке загальне формулювання переліку суб'єктів забезпечення позову призводить до появи, в першу чергу на практиці, різного розуміння такого складу та неоднакового застосування норми ст.66 ГПК, насамперед, це стосується участі третіх осіб.

Метою статті є дослідження питання щодо змісту права осіб, які приймають участь в забезпеченні позову.

Ст. 18 ГПК України визначає склад учасників судового процесу, якими є сторони, треті особи, прокурор, інші особи, які беруть участь у процесі у випадках, передбачених ГПК [4]. На думку М.К.Треушнікова, учасники судового процесу - це ті суб'єкти, дії яких можуть сприяти правильному та швидкому розгляду спору, захисту прав і законних інтересів господарюючих суб'єктів [5, с. 120]. І.В.Кананович вважає, що особами, які беруть участь у справі, є ті учасники процесу, які в тій або іншій мірі й за різних мотивів безпосередньо зацікавлені в результаті справи та саме з цієї причини виступають у процесі від свого імені, можуть впливати на його хід, оскільки наділяються певним комплексом процесуальних прав, що надають їм таку можливість [6, с. 24].

Відповідно до Роз'яснення Президії ВГСУ від 18.09.1997 №02-5/289 «Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України» [7], до складу учасників судового процесу входять сторони, треті особи, прокурор, інші особи, які беруть участь у процесі у випадках, передбачених ГПК, зокрема, судові експерти, перекладачі, посадові особи чи інші працівники підприємств, установ, організацій, державних та інших органів, коли їх викликано для надання пояснень з питань, що виникають під час розгляду справи.

Таким чином, особи, які беруть участь у справі, та інші учасники судового процесу мають різні права, різні процесуальні обов'язки, оскільки здійснюють неоднакові функції та мають різну мету участі [8, с. 175].

Відповідно до ст.21 ГПК сторонами в судовому процесі – позивачами та відповідачами – можуть бути підприємства та організації, зазначені у ст.1 ГПК [4].

Сторони – це суб'єкти матеріально - правових відносин, які виступають на захист своїх інтересів, і на яких поширюється законна сила судового рішення [9, с. 189]. Однак ст.21 ГПК не містить у собі нормативного поняття сторін, а відсилає до ст. 1 ГПК.

Відповідно до ст.1 ГПК відповідачами та позивачами можуть бути: 1) підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні); 2) громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і в установленому порядку набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності; 3) у випадках, передбачених законодавчими актами України, до господарського суду мають право також звертатися державні та інші органи, фізичні особи, що не є суб'єктами підприємницької діяльності [4].

Сторони повинні мати господарську процесуальну правоздатність і господарську процесуальну дієздатність. Раніше в доктрині арбітражного процесуального права процесуальна правоздатність і процесуальна дієздатність окремо не аналізувалися, ці два поняття замінялися поняттям арбітражна процесуальна правосуб'єктність [10, с. 90].

Щодо переліку осіб, які мають право на звернення до господарського суду із заявою про вжиття заходів до забезпечення позову, то в юридичній літературі не існує єдиного погляду на це питання.

Позивачем є особа, для захисту суб'єктивних прав та охоронюваних інтересів якої відкривається господарська справа в суді та розпочинається господарський процес. Тому, в першу чергу, саме він має безспірне право на ініціювання вжиття заходів до забезпечення позову. В юридичній літературі ніяких дискусій відносно оспорюваності такого права позивача не існує.

Відповідно до господарського процесуального законодавства, позивач не має ніяких обмежень щодо обсягу правочинів у процесі реалізації забезпечення позову, зокрема він має право:

- клопотати про вжиття заходів до забезпечення позову як відносно відповідача, так і відносно співвідповідачів;

- оскаржувати відмову господарського суду щодо вжиття заходів до забезпечення позову. Так, відмова у застосуванні заходів до забезпечення позову не перешкоджає позивачу, у випадку змін умов повторно звернутися до господарського суду з відповідною заявою, надавши необхідні докази не лише до винесення господарським судом рішення по суті позовних вимог. Якщо про це вказується в рішенні господарського суду, то така відмова може бути оскаржена одночасно з оскарженням рішення господарського суду за правилами розділу XII ГПК [11, с. 232];

- клопотати про скасування забезпечення позову. ГПК не залишає можливості особам, що вказані у статті 66, брати безпосередню участь у вирішенні судом цього питання і тому, наприклад, у випадку змін умов, які існували на момент винесення ухвали про забезпечення позову, позивач може ініціювати скасування забезпечення позову. Так, відповідно до ст.68 ГПК питання про скасування забезпечення позову вирішується господарським судом, що розглядає справу, із зазначенням про це в рішенні чи ухвалі;

- клопотати про заміну заходів до забезпечення позову. В розділі X ГПК не закріплено питання стосовно можливості такої заміни, але за аналогією такого закріплення в ЦПК України можна дійти висновку про існування такої можливості. Так, відповідно зі ст.154 ЦПК України суд може за заявою однієї зі сторін, зважаючи на пояснення іншої сторони, допустити заміну одного способу забезпечення позову іншим. Заява про заміну способу забезпечення позову розглядається судом у строки, встановлені частиною другою ст. 153 ЦПК України. На заміну засобу забезпечення позову за заявою відповідача потрібна згода позивача, за винятком випадку, коли відповідач з дозволу суду замість допущеного виду забезпечення вніс на депозитний рахунок суду суму, зазначену в позовній заяві [12].

- оскаржувати ухвалу господарського суду щодо вжиття заходів про забезпечення позову. Так, позивач може оскаржити таку ухвалу, якщо вона передбачає вжиття заходів до забезпечення позову відносно нього, наприклад, у разі зустрічного позову.

Зазвичай відповідачем є особа, яка знаходиться з позивачем у матеріальних правовідносинах, яку за заявою позивача залучають до відповідальності за порушення або за оскарження його права та охоронюваного законом інтересу.

Відповідач у процесі реалізації забезпечення позову має такі права, як і позивач, зокрема: клопотати про скасування забезпечення позову; оскаржувати ухвалу про забезпечення позову; оскаржувати відмову господарського суду щодо вжиття заходів до забезпечення позову; клопотати про заміну заходів до забезпечення позову, висувати свої заперечення, пояснення питань, пов'язаних із забезпеченням позову; клопотати про вжиття заходів до забезпечення позову як відносно позивача, так і відносно співпозивачів.

Саме щодо права відповідача бути ініціатором вжиття заходів до забезпечення позову в господарському процесі в юридичній літературі існують різноманітні погляди.

Так, М. Д. Олегов [13, с. 238], І. С. Денисов [14, с. 92] вважають, що відповідач може реалізовувати дане право лише у випадку, якщо він пред'явить зустрічну позовну заяву, тобто коли відповідач стає позивачем за зустрічним позовом.

Відносно розуміння поняття зустрічного позову існує загальноприйнята теорія, відповідно до якої зустрічний позов є одним із видів позову в загальному його розумінні, тому ніяких суттєвих особливостей не має. Однак, існують такі точки зору, які виділяють деякі протиріччя, зокрема, відносно матеріально - правової та процесуально - правової сторони зустрічного позову.

Традиційно виділяють дві форми реалізації права відповідача на захист наданого позову – заперечення проти позову (письмовий відзив на позов) та зустрічний позов. При цьому заперечення проти позову розуміють як пояснення відповідача, що стосуються правомірності виникнення та розвитку процесу із справи або матеріально - правовою вимогою позивача по суті. Якщо відповідач ставить під сумнів правомірність порушення провадження у справі та можливість подальшого її розгляду даним судом, мають місце процесуально - правові заперечення. Такими можуть бути заперечення стосовно невідомості, невідсудності спору господарському суду; відсутність на момент розгляду справи судом предмета спору та інші заперечення, які засновані на положенні ГПК. Якщо відповідач не заперечує проти порушення процесу у справі, оскаржує матеріально - правові вимоги позивача, то йдеться про матеріально - правові заперечення. Використовуючи матеріально – правові заперечення, відповідач може посилатись на факти та обставини, що підтверджують відсутність у позивача права на задоволення позову повністю або частково. Такі заперечення спрямовані на анулювання підстав первинного позову. Підстави зустрічного позову можуть скласти чотири групи фактів: правостворюючі факти (обставини, що склали основу виникнення правовідносин між позивачем і відповідачем); факти зв'язку позивача з заявленими вимогами; факти зв'язку відповідача з заявленими вимогами; факти підстав до позову (обставини, що послужили причиною подання позову). Це свого роду характерні ознаки зустрічного позову, тобто його «зустрічності». Відповідач може ставити під сумнів саму наявність певних правовідносин із позивачем (стверджуючи, що він не є стороною у відповідному зобов'язанні, що договір, який лежить в основі його виникнення, є неукладеним і т.п.). Відповідач може також ставити питання про те, що позивач жодним чином не пов'язаний із заявленими вимогами (позивачем не виконано вимогу, що виникла з договору, на момент розгляду справи право переходить до нового кредитора тощо). Відповідач має право заперечувати і стосовно третьої групи фактів основи позову (продукція, про стягнення вартості якої заявлені позовні вимоги, відповідачем не отримана; обов'язок боржника, який виникає в рамках договірної зобов'язання, перейшов у порядку правонаступництва іншій особі тощо). Можливо також ставити під сумнів наявність підстав позову (термін виконання грошового зобов'язання ще не настав; невиконання зобов'язання викликане простроченням кредитора і т.п.) [15].

За певних умов відповідач може покласти зазначені заперечення в основу зустрічних позовних вимог та відповідного позову. Відповідним підходом, тобто відображенням наявності і нерозривної єдності двох взаємопов'язаних сторін (матеріальної і процесуальної) має визначатися формулювання дефініції інституту зустрічного позову. Як вже було зазначено, дослідження зустрічного позову не чисельні і наведені в них поняття зустрічного позову також не позбавлені недоліків.

Згідно зі ст. 60 ГПК відповідач має право до початку розгляду господарським судом справи по суті подати до позивача зустрічний позов для спільного розгляду з первісним позовом. Зустрічний позов повинен бути взаємно пов'язаний з первісним. Вказана норма передбачає порядок подання зустрічного позову, але не містить

критеріїв, за допомогою яких визначається взаємозв'язок зустрічного та первинного позовів. На наш погляд, визначення поняття зустрічного позову в господарському судочинстві повинно враховувати сучасні тенденції, які складаються в судовій практиці і в науковому середовищі.

Більш загальне трактування зустрічного позову дають І.Приходько та М.Пацація, а саме: зустрічний позов – це позов, заявлений відповідачем до прийняття рішення за первинним позовом для спільного розгляду з останнім, що містить у собі звернені до суду вимоги або про зарахування первинної вимоги, або повністю чи частково виключають її задоволення, або іншим чином пов'язані з первинним позовом, у силу чого їх спільний розгляд сприятиме більш швидкому та правильному вирішенню спору [16, с. 16-25].

В залежності від змісту вимог за зустрічним позовом їх можна поділити на зустрічні позови з процесуальним аспектом та зустрічні позови з матеріальним аспектом. З врахуванням вищезазначеного, можна зробити висновок, що ставлення права відповідача на клопотання про вжиття забезпечення позову в залежність від «зустрічного позову», не вирішує самого спірного питання щодо участі відповідача як ініціатора процесу забезпечення позову, більш того, породжує нові. Так, виникає питання щодо можливості та необхідності вжиття заходів до забезпечення позову позивачем (відповідачем – за первісним позовом) за всіма видами зустрічного позову. Треба враховувати, що право на зустрічний позов – самостійне суб'єктивне право відповідача, яке отримує свій захист в зустрічній позовній формі. Якщо у відповідача мається право на його задоволення, то його порушення або оскаржене право отримає належний судовий захист.

Але, на нашу думку вжиття забезпечення позову не є аргументовано за зустрічним позовом з чисто процесуальним аспектом. Наприклад, щодо зустрічних позовів відносно непідвідомчості, непідсудності спору господарському суду; відсутності на момент розгляду справи судом предмета спору тощо. Вважаємо, що при законодавчому закріпленні заборони забезпечення зустрічного позову з чисто процесуальним елементом (без матеріально – правової вимоги) не обмежуються в цілому права відповідача на доступ до правосуддя, а за мотивами доцільності усуває завантаженість судів та присікає необґрунтоване затягнення процесу, шляхом зловживань відповідачем за первісним позовом відповідними процесуальними правами.

Згідно другої точки зору, заява щодо забезпечення позову може бути надана не лише позивачем, але й відповідачем, наприклад, щоб гарантувати стягнення судових витрат відповідачем від позивача при необґрунтованому, на погляд відповідача, наданні позову [17, с. 149]. З.Т.Новічкова, розглядаючи ситуацію, коли суд може вимагати від позивача відшкодування збитків для відповідача, припустила, що ці засоби можуть бути прийняті як одночасно, так й різночасне, але за умови, що засоби, які застосовуються в інтересах відповідача, не можуть бути прийняті раніше, ніж забезпечення позову [18, с. 16]. Таким чином, вважаємо допустимою можливість вжиття заходів до забезпечення позову за заявою відповідача, але з вищевказаними обмеженнями.

Окрім обмеження застосування забезпечення позову стосовно окремих видів зустрічних позовів, з метою мінімізації затягнення процесу недобросовісними позивачами та підвищення ефективності захисту та гарантії прав відповідача необхідно законодавчо закріпити можливість забезпечення відшкодування можливих для відповідача збитків у результаті забезпечення позову.

ГПК не передбачає таку процесуальну конструкцію, як забезпечення відшкодування можливих для відповідача збитків у результаті забезпечення позову.

Механізмом, який може реально забезпечити таку вимогу відповідача є зустрічне забезпечення позивачем свого заявленого виду заходу щодо забезпечення позову.

Іншої точки зору дотримується Я. О. Львов, Д. В. Прудкова, відстоюючи позицію, стосовно якої необґрунтовано вважати відповідача носієм права на клопотання щодо забезпечення позову, оскільки відповідач не звертається до суду за судовим захистом, він не в праві клопотати про застосування заходів до забезпечення позову. Саме позивач (заявник) як активна сторона, яка є ініціатором порушення судового процесу, просить суд забезпечити його матеріально-правові інтереси при вирішенні конкретної справи [19, с. 40].

На нашу думку, відповідач тільки з теоретичної точки зору, є носієм права ініціювання в господарському суді вжиття заходів до забезпечення позову з повним обсягом. Так, Вищий господарський суд України у своєму Інформаційному листі № 01-08/530 від 29.09.2009 вказує, що згідно з частиною першою статті 66 ГПК господарський суд має право вживати заходи до забезпечення позову, зокрема за заявою сторони у справі. Отже, право на звернення з відповідною заявою має не лише позивач, а й відповідач (з урахуванням вимог частин першої та третьої статті 21 та частини першої статті 22 ГПК) [20]. На практиці, можливість відповідачем вжиття заходів до забезпечення позову фактично та юридично обмежується наданням зустрічного позову.

Наступним суб'єктом забезпечення позову є прокурор та його заступник. Участь прокурора в господарському судочинстві як процесуального позивача дає йому право при вирішенні питань забезпечення позову надавати свої аргументи і заявляти заперечення, клопотати про скасування або заміну певного виду забезпечення. Прокурор має право оскарження всіх ухвал щодо вжиття заходів до забезпечення позову. Процесуальний статус прокурора в інституті забезпечення позову відповідає сучасним потребам та реаліям, і не потребує змін шляхом обмеження чи розширення обсягу прав в процесі вжиття заходів до забезпечення позову.

Клопотання про забезпечення позову може бути подано також третіми особами із самостійними вимогами на предмет спору, оскільки ці особи користуються правами позивача у процесі (ч.3 ст.26 ГПК).

Треті особи, які заявляють самостійні вимоги на предмет спору – це імовірні суб'єкти спірних матеріальних правовідносин, які вступають у вже розпочатий процес із метою захисту своїх суб'єктивних прав чи охоронюваних законом інтересів [21, с.22].

Ці особи в процесі забезпечення позову мають право: оскаржувати відмову господарського суду щодо вжиття заходів до забезпечення позову, якщо такі заходи прийняти відносно нього чи за його клопотанням; оскаржувати ухвалу до забезпечення позову, якщо встановлені заходи до забезпечення позову адресовані йому; клопотати про заміну виду заходів до забезпечення позову, незалежно від того, хто первісно ініціював прийняття заходів до забезпечення позову. Крім того, дані особи можуть клопотати про вжиття заходів до забезпечення позову як відносно відповідача (відповідачів), так і відносно позивача (позивачів).

Господарський процес, який виник за позовом третьої особи до сторін, має відносну самостійність: його розвиток залежатиме від розвитку процесу між сторонами, але припинення процесу між сторонами не викличе обов'язкового припинення процесу між ними і сторонами. Тобто, припинення процесу щодо вжиття заходів до забезпечення позову між сторонами за їх ініціативою не викликає обов'язкового припинення процесу щодо вжиття заходів до забезпечення позову, ініційованого третьою особою із самостійними вимогами [22, с. 146].

Треті сторони, які не заявляють самостійних вимог на предмет спору, мають права, що є спільними для обох сторін та позбавлені прав, якими наділені лише позивач

або лише відповідач. Питання про те, чи підлягають розгляду в господарському суді клопотання щодо застосування заходів до забезпечення позову, що заявлені третіми особами, які беруть участь у справі, чиї матеріально-правові інтереси не є предметом судового розгляду, на думку деяких авторів, повинно вирішуватися негативно [23, с. 17].

Таким чином, допущення до участі в справі третіх сторін, які не заявляють самостійних вимог, що, на перший погляд, є порушенням принципу судової економії, насправді таким не є, адже дозволяє уникнути більших судових витрат у подальшому.

Вищий Господарський суд України у своєму Інформаційному листі від 29.09.2009 вказує, що згідно з частиною першою статті 66 ГПК господарський суд має право вживати заходів до забезпечення позову, зокрема, за заявою сторони у справі. Отже, право на звернення з відповідною заявою має не лише позивач, а й відповідач (з урахуванням вимог частин першої і третьої статті 21 та частини першої статті 22 ГПК), а також і треті особи (частина третя статті 26 і частина п'ята статті 27 названого Кодексу). З врахуванням такої указівки ВГСУ господарські суди не мають підстав для відмови клопотань щодо вжиття заходів до забезпечення позову третіх сторін, що не заявляють самостійних вимог.

Ще одним суб'єктом відповідно до ст.66 ГПК виступає господарський суд, що за заявою сторони, прокурора або його заступника, який надав позов, або за своєю ініціативою має право вжити заходів щодо забезпечення позову.

Фундаментальним принципом господарського та цивільного судочинства є принцип диспозитивності. Відповідно до ст.11 ЦПК України законодавчо закріплюється диспозитивність цивільного судочинства. Суд розглядає цивільні справи не інакше як за зверненням фізичних чи юридичних осіб, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених ними вимог і на підставі доказів сторін та інших осіб, які беруть участь у справі. Особа, яка бере участь у справі, розпоряджається своїми правами щодо предмета спору на власний розсуд. Таке право мають також особи (за винятком тих осіб, які не мають цивільної процесуальної дієздатності), в інтересах яких заявлено вимоги. Суд залучає відповідний орган чи особу, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, якщо дії законного представника суперечать інтересам особи, яку він представляє [12].

З врахуванням вищенаведеного, вважаємо, що відповідно до принципу диспозитивності суд не може вжити заходів до забезпечення позову за своєю ініціативою, тому слід виключити зі ст.66 ГПК норму, яка надає йому таке право.

Таким шляхом пішла законодавча практика РФ. Ні АПК РФ, ні ЦПК РФ не містить норм, які надають право судді (суду) за особистою ініціативою вживати заходів до забезпечення позову. Крім того, ЦПК України також такого права судді не надає.

Сучасне українське судочинство є класично змагальним. Згідно ст.ст.4-2, 4-3 ГПК правосуддя у господарських судах здійснюється на засадах рівності та змагальності всіх учасників судового процесу перед законом і судом. Сторони та інші особи, які беруть участь у справі, обґрунтовують свої вимоги і заперечення поданими судом доказами. Господарський суд створює сторонам та іншим особам, які беруть участь у справі, необхідні умови для встановлення фактичних обставин справи і правильного застосування законодавства. Тому господарський суд повинен зберігати неупередженість та створювати необхідні умови для всебічного та повного дослідження обставин справи.

Список використаної літератури

1. Фетюхин М.В. Обеспечительное производство в арбитражном процессе: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.15 / Фетюхин Марат Владимирович. – Казань, 2005. – 178 с.

2. Шакарян М.С. Понятие субъектов советского гражданского процессуального права и правоотношения и их классификация / М.С.Шакарян // *Lex Russica*. – 2004. – № 1. – С.32-37.
3. Про деякі питання практики застосування заходів до забезпечення позову [Електронний ресурс]: Роз'яснення Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 16. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0016600-11>
4. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991р. №1798-ХІІ // Відомості Верховної Ради України.-1992.- №6. - Ст.56; Відомості Верховної Ради України України, 2001, № 36, ст. 188.
5. Господарське процесуальне право України: підручник / В.Д.Чернадчук, В.В.Сухонос, В.П.Нагребельний, Д.М.Лук'янець / за заг. ред. В.Д. Чернадчука. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 331с.
6. Кананович И.В. Арбитражный процесс: Вопросы и ответы / И.В.Кананович. – М.: Юриспруденция, 1999. – 144с.
7. Про деякі питання практики застосування Господарського процесуального кодексу України [Електронний ресурс]: Роз'яснення Президії Вищого господарського суду України від 18.09.1997р. № 02-5/289. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v_289800-97
8. Шкляр Т. Сторони у господарському процесі: правове регулювання / Т.Шкляр // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 11. – С.175-179.
9. Толковый словарь арбитражного процесса / Авт. - сост. Т.А.Григорьева, О.Ю.Сергеева. – М.: Городец, 2006. – 224с.
10. Арбитражный процесс: учебник / отв. ред. В.В. Ярков. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Волтерс Клувер, 2003. – 832с.
11. Хозяйственный процессуальный кодекс Украины: Научно – практический комментарий / под ред. Е.И.Харитоновой. – Х.: Одиссей, 2007. – 464 с.
12. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року № 1618-ІV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №40-42. – Ст.492.
13. Комментарий к Арбитражному процессуальному кодексу Российской Федерации (постатейный) / А.Т.Боннер, В.В.Блажеев [и др.] / под ред. М.С.Шакарян; Москов. гос. юрид. акад.– М.: Проспект, 2004. – 752 с.
14. Денисов И.С. Институт обеспечения иска в российском гражданском и арбитражном процессе: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.15. / И.С.Денисов. – СПб., 2006. – 176с.
15. Сивак А.Ю. Если вы правы, «встречайте» истца собственным иском либо возражайте [Електронний ресурс] / А.Ю.Сивак // *Юридическая практика*.– 2002. – 24 сентября №39. – Режим доступу:
16. Приходько И. Встречный иск в арбитражном процессе / И.Приходько, М.Пацация // *Хозяйство и право*. – 2000. – № 8. – С. 16-26.
17. Ярков В.В. Понятие и значение обеспечительных мер в арбитражном процессе / В.В. Ярков // *Современная доктрина гражданского, арбитражного процесса и исполнительного производства: Теория и практика: [сб. науч. ст.]*. – Краснодар; СПб., 2004. – С.148-153.
18. Новичкова З.Т. Обеспечение иска в советском судопроизводстве: дис. ... канд. юрид. наук / З.Т.Новичкова. – М., 1972. – 208 с.
19. Львов Я.А. Особенности применения арбитражными судами обеспечительных мер по делам, возникающим из административных и иных публичных правоотношений: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.15 / Я.А.Львов. – Саратов, 2005. – 270с.

20. Про внесення зміни до Інформаційного листа Вищого господарського суду України «Про деякі питання, порушені у доповідних записках господарських судів України у першому півріччі 2009 року щодо застосування норм Господарського процесуального кодексу України» [Електронний ресурс]: Інформаційний лист Вищого господарського суду України № 01-08/530 від 29.09.2009р. – Режим доступу:

21. Сибилев Д. М. Участие третьих лиц в гражданском судопроизводстве / Д. М. Сибилев. – Х.: Легас, 2002. – 98с.

22. Гражданское процессуальное законодательство: Комментарий / ред. М.К.Юков. – М.: Юрид. лит., 1991. – 720с.

23. Штефан М. Й. Цивільний процес/ М.Й.Штефан. – К.: Ін Юре, 2001. – 612с.

N. Ivanyuta

RIGHT ON SECURITY FOR A CLAIM IN ECONOMIC LEGAL PROCEEDING

In the scientific article explores the issue of content rights of persons participating in the claim, as it features the powers, duties and zaboronnostey established legal norms. The composition of individuals who may exercise the right to security in the economic action proceedings to which the parties, the prosecutor, the third person and Commercial Court. Defined limits pravomozhnosti third parties who do not claim independent requirements on the subject of the dispute, found that they are full of action and actors have rights that are common to both parties, except those given to only the plaintiff or the defendant. This feature of the right to ensure the defendant of the case presentation counter claim. The activity of commercial courts within the implementation of the right to initiate the claim. Determined the feasibility to minimize abuse of procedural rights to restrict the use of the claim in respect of certain types of counterclaims. Mentioned the possibility of increasing degree of implementation of the principle of discretionary economic exclusion proceedings by the economic court a list of carriers (subjects) the right to the claim. The necessity of improving the legal guarantees of rights in course of action. The need for the introduction of procedural design for compensation of possible losses to the defendant as a result of the claim. An introduction into circulation a new category of «counter-support».

Keywords: the claim, measures to ensure the claim, the plaintiff, defendant, third party, the Commercial Court.

УДК 347.4 (477) (045)

Р. В. Колосов

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАВДАТКУ В ПРАВІ УКРАЇНИ

У статті розглядається завдаток як спосіб забезпечення зобов'язання, історія його становлення, сфера застосування, з врахуванням судової практики аналізується ряд теоретичних та практичних проблем правового регулювання завдатку.

У роботі завдаток розглядається в трьох аспектах: як спосіб платежу, як спосіб забезпечення виконання зобов'язання, як міра цивільно-правової відповідальності. Автор, аналізуючи ці поняття, проводить їх розмежування і встановлює особливості застосування кожного з них. В статті також визначається предмет завдатку, яким визнається грошова сума або рухоме майно. Автор підкреслює, що майновий завдаток майже не використовується в цивільному обороті України, а застосування завдатку в якості нерухомого майна заборонено законом. В роботі також проаналізовано ряд нормативно-правових актів, які використовують